

28 Tijd om geur te ‘bekennen’: alleen meten is weten

Teun Verstappen¹

1 Inleiding

De VMR bestaat dit jaar veertig jaar en dat is een bijdrage in een jubileumbundel meer dan waard. Allereerst wil ik het bestuur van harte feliciteren met het bereiken van deze mijlpaal. Al veertig jaar is de VMR het gremium voor boeiende juridische discussies over actuele ontwikkelingen in ons geliefde milieurecht. In die veertig jaar is er veel veranderd in zowel de toepasselijke wet- en regelgeving als in de milieukwaliteit van onze fysieke leefomgeving. In de afgelopen decennia is de kwaliteit van diverse milieufactoren in het algemeen sterk verbeterd.² Desondanks levert het milieu nog steeds een belangrijke bijdrage aan de ziektelast onder onze bevolking.³ Ook vormen (toekomstige) ontwikkelingen als klimaatverandering, een toenemende bevolkingsdichtheid en een verdere intensivering en groei van economische activiteiten een potentiële bedreiging voor onze milieukwaliteit.

In de laatste decennia is de verdere intensivering en groei van economische activiteiten vaak hand in hand gegaan met investeringen in emissiereducerende technieken. Een schoolvoorbeeld van deze tendens vormt de intensieve veehouderij. De emissiereductie van geur en ammoniak die per dier zou worden behaald door het toepassen van een emissiearm huisvestingssysteem (bijvoorbeeld een luchtwasser) werd veelvuldig ingezet om de veebezetting binnen een inrichting te laten groeien. Deze reductie waar in de toenmalige regelgeving van uit werd gegaan werd aldus ‘opgevuld’. De groei van de veestapel die hiermee kon worden bewerkstelligd, stelde de veehouder vervolgens in staat om deze kostbare emissiearme stalsystemen te financieren en uiteindelijk terug te verdienen.

De laatste jaren is echter voor een aantal van deze emissiearme stalsystemen gebleken dat deze in de praktijk niet het verwachte ammoniak- en/of geurverwijderingsrendement behalen waarvan de wetgever bij de vaststelling van de voor die systemen geldende geur- en ammoniakemissiefactoren is uitgegaan. Dit leidt ertoe dat de inrichtingen waar deze betreffende systemen zijn toegepast meer ammoniak en/of geur emitteren dan waarvan bij het verlenen van de voor hen vigerende omgevingsvergunning milieu is uitgegaan en dat de dierbezetting binnen die inrichtingen vaak

-
- 1 Mr. T.J.H. Verstappen is als hoofdjurist werkzaam bij de Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN). Hij heeft deze bijdrage op persoonlijke titel geschreven.
 - 2 RIVM, *Themaverkenning Milieukwaliteit 2018*, Bilthoven: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). www.vtv2018.nl/milieukwaliteit.
 - 3 RIVM. *Volksgezondheidszorg.nl. Ziektelast door omgevingsfactoren*. Bilthoven: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. www.volksgezondheidszorg.info/onderwerp/fysieke-omgeving/cijfers-context/overzicht.

op basis van een achteraf onjuiste premisse is uitgebreid. Dit heeft voorts tot gevolg dat omwonenden van die veehouderijen worden blootgesteld aan meer geurbelasting dan die eerder is beoordeeld door het bevoegd gezag. Voor de veehouder die over een onherroepelijke milieutitel beschikt, betekent dit dat hij te goeder trouw heeft geïnvesteerd in stalsysteemtechnieken die in de praktijk niet blijken te doen wat hem op papier beloofd is. Dit stelt de praktijk voor allerlei lastige juridische vragen. In deze bijdrage analyseer ik kort deze problematiek en schets ik een oplossingsrichting. Ik beperk mij hierbij tot het verminderde geurverwijderingsrendement van zogenoemde combi-luchtwassers.

2 Korte schets systematiek Wet geurhinder en veehouderij

De Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) vormt voor omgevingsvergunningplichtige inrichtingen het exclusieve toetsingskader voor de geurbelasting die afkomstig is van dierenverblijven bij veehouderijen.⁴ De geurbelasting vanwege dierenverblijven van dergelijke veehouderijen wordt gelet hierop uitsluitend conform het bepaalde in de Wgv in de besluitvorming betrokken. Bij uitbreiding of nieuwvestiging van een omgevingsvergunningplichtige veehouderij geldt er op grond van de Wgv een maximum voor de geurbelasting die de inrichting mag veroorzaken op een geurgevoelig object (bijvoorbeeld een nabijgelegen woning). De Wgv maakt onderscheid in dieren met een vastgestelde geuremissiefactor en dieren zonder een vastgestelde geuremissiefactor. Voor de eerste soort wordt de geurbelasting bij geurgevoelige objecten berekend en getoetst aan de toepasselijke geurnorm (grenswaarde). Voor de tweede gelden minimumafstanden tussen emissiepunt en dergelijke objecten. Daarnaast gelden voor alle dieren minimumafstanden tussen gevel dierenverblijf en gevel geurgevoelig object.

De geurbelasting wordt voor dieren waarvoor een geuremissiefactor geldt aan de hand van deze standaard geuremissiefactoren berekend met het verspreidingsmodel 'V-Stacks vergunning' en wordt uitgedrukt in *odour units* in een volume-eenheid lucht (ouE/m^3). Een geuremissiefactor is het getal dat de geuremissie per dier van een bepaalde diercategorie weergeeft, rekening houdend met het toegepaste stalsysteem en eventueel aanwezige emissiereducerende technieken. De geurreductiepercentages van technieken en geuremissiefactoren van diercategorieën zijn limitatief opgesomd in bijlage 1 van de Regeling geurhinder en veehouderij (Rgv). De berekende geurbelasting (de immissie op geurgevoelige objecten) wordt naast de geuremissie onder meer bepaald door de hoogte en omvang van het emissiepunt, de snelheid waarmee de lucht wordt afgevoerd en de ligging van stal en emissiepunten ten opzichte van de geurgevoelige objecten.

De aanvraag om een omgevingsvergunning voor de activiteit milieu met betrekking tot een veehouderij moet op grond van de Wgv worden geweigerd indien de

4 Zie art. 2 lid 1 Wgv.

geurbelasting van die veehouderij op een geurgevoelig object meer bedraagt dan de toepasselijke geurnorm. Naar het oordeel van de Afdeling is het het bevoegd gezag niet toegestaan om vanwege volksgezondheidsrisico's vanwege geurhinder ambts-halve – in afwijking van de Wgv en de Rgv – strengere geurnormen aan een individuele inrichting op te leggen. Nu deze strengere geurnormen geen basis in de Wgv hebben, wordt hiermee immers de exclusieve werking van de Wgv doorkruist.⁵ Dit leidt ertoe dat geen doelvoorschriften (zijnde resultaatsverplichtingen) aan de omgevingsvergunning worden verbonden, die bijvoorbeeld een geuremissievracht borgen. De aanvraag wordt op de hiervoor beschreven wijze getoetst aan de toepasselijke geurnorm en er wordt volstaan met het in de inhoudelijke overwegingen beschrijven van de resultaten van deze toetsing. Dit maakt dat er te dien aanzien ook geen sprake is van een direct handhaafbare norm. In het geval van klachten over geuroverlast dient het bevoegd gezag vast te stellen of het luchtwassysteem conform de technische systeembeschrijving (de zogenoemde leaflet) in werking is.⁶ Indien dit het geval is, moet ervan worden uitgegaan dat het systeem naar behoren werkt en dat de waargenomen geurbelasting als zodanig voortvloeit uit de vergunde en aldus legale bedrijfsactiviteiten.

De geuremissiefactoren in de Rgv zijn vastgesteld door het voormalige Ministerie van VROM waarbij deze bij de totstandkoming en latere aanvullingen is geadviseerd door de technische adviescommissie Rav. De eerste versie van de Rgv is gepubliceerd in december 2006 en de regeling is daarna diverse malen aangepast. Het uitgangspunt bij de eerste vaststelling van geuremissiefactoren en latere aanpassingen was deze zo veel mogelijk te baseren op beschikbaar geuremissieonderzoek naar stalsystemen in Nederland. In de gehanteerde werkwijze worden de geuremissiefactoren zo veel mogelijk gebaseerd op in de praktijk vastgestelde geuremissies uit stallen, uitgedrukt in geureenheden per seconde en per aanwezig dier. De methode is gebaseerd op meerdere bemonsteringsdagen per stalsysteem om de spreiding tussen dagen/seizoenen gedurende een jaar in beeld te kunnen brengen. Uit het geometrische gemiddelde van de metingen kan de mediaan van de geuremissie van een stalsysteem, die representatief zou zijn voor een volledig jaar, worden berekend. De mediaanwaarde is vervolgens de invoerparameter voor geuremissie in het geurverspreidingsmodel V-stacks vergunning. Aldus moet worden vastgesteld dat deze werkwijze niet uitgaat van een worstcasebenadering. Een piekbelasting in de geuremissie op warme dagen waarbij ook nog eens sprake is van bijna slachtrijpe volwassen dieren wordt bijvoorbeeld gemiddeld met de belasting van jonge dieren op koelere dagen.⁷

Een afzonderlijke werkwijze is toegepast voor luchtwassers. Voor een luchtwassysteem wordt de geuremissie niet gebaseerd op de gemeten geuremissie uit het luchtwassysteem, maar berekend op basis van het gemeten geurreductiepercentage

5 ABRvS 13 december 2017, nr. 201606599/1/A1, ECLI:NL:RVS:2017:3423.

6 Zie art. 3.123 Activiteitenbesluit milieubeheer.

7 De tekst van deze alinea is bijna volledig ontleend aan N.W.M. Ogink, *Vaststelling van geuremissiefactoren in de Regeling geurhinder en veehouderij op basis van geuremissie-onderzoek*, Rapport 391, Wageningen UR Livestock Research, 2010.

en de geuremissie van een conventioneel stalsysteem. Er is voor deze groep gebruik gemaakt van Duitse testmetingen, voor zover die door de technische adviescommissie Rav werden beoordeeld als gelijkwaardig aan de Nederlandse werkwijze.⁸

3 Gecombineerde luchtwassers

Om de emissies van geur, ammoniak en fijnstof van veehouderijen te beperken, zijn in de loop der jaren veel maatregelen ontwikkeld. Een belangrijke techniek hierbij is de zogenoemde luchtwasser. Voor geur is het de belangrijkste techniek.⁹ Een luchtwasser is een techniek om lucht te behandelen met als doel om ongewenste emissies tegen te gaan. In het geval van een stal wordt de uitgaande ventilatielucht van de stal niet rechtstreeks naar buiten geblazen, maar eerst door een luchtwasser geleid. De bedoeling is dan dat in de luchtwasser een deel van de aanwezige ammoniak en geurcomponenten uit de lucht worden verwijderd. Daarnaast vangt de luchtwasser ook een deel van het in de lucht aanwezige stof af.¹⁰

Er zijn drie verschillende soorten luchtwassers:

1. de chemische luchtwasser (of zure water): in een dergelijk systeem wordt zuur toegevoegd waardoor ammoniak wordt afgevangen (>90%); de geurverwijdering is met ca. 45% meestal minder efficiënt;
2. de biologische luchtwasser: in een dergelijk systeem wordt de ammoniak door bacteriën omgezet met een rendement van ca. 70%; de geurverwijdering is ca. 45%;
3. de combi-luchtwasser: deze wasser had als doel om niet alleen een hoge verwijderingsefficiëntie te bereiken voor ammoniak (70-90%) maar ook voor geur (70-85%). Van dit type wassers is de geurverwijdering in de Rgv (30-45%) naar beneden bijgesteld.¹¹

Luchtwassers worden met name in de varkenshouderij toegepast. Bijna de helft van alle toegepaste luchtwassers is een combiwasser.¹² In 2015 heeft de Bestuurlijke Werkgroep Evaluatie Geurhinder in haar tussenadvies twijfels geuit over de rendementen van luchtwassers.¹³ Naar aanleiding hiervan is aan Wageningen University & Research gevraagd nader onderzoek te doen naar de rendementen van geurverwijdering van met name combiwassers.¹⁴

⁸ N.W.M. Ogink, *Vaststelling van geuremissiefactoren in de Regeling geurhinder en veehouderij op basis van geuremissie-onderzoek*, Rapport 391, Wageningen UR Livestock Research, 2010.

⁹ *Kamerstukken II 2017/18*, 29393, 28973, nr. 295.

¹⁰ P.J. Biesheuvel e.a., *Adviesrapport Geur bekennen, combi-luchtwassers, varkenshouderijen en geurhinder*, Overlegorgaan fysieke leefomgeving, 2019, p. 11.

¹¹ P.J. Biesheuvel e.a., *Adviesrapport Geur bekennen, combi-luchtwassers, varkenshouderijen en geurhinder*, Overlegorgaan fysieke leefomgeving, 2019, p. 11.

¹² *Kamerstukken II 2017/18*, 29393, 28973, nr. 295.

¹³ *Kamerstukken II 2015/16*, 29383, nr. 244.

¹⁴ *Kamerstukken II 2017/18*, 29393, 28973, nr. 295.

In 2018 heeft Wageningen University & Research de onderzoeksrapporten 'Evaluatie geurverwijdering door luchtwassystemen bij stallen', deel 1 en deel 2, uitgebracht.¹⁵ In het kader van deze onderzoeken is de werking van de wassers in Nederland bemeaten. Uit de onderzoeken bleek dat de resultaten van enkelvoudige luchtwassers overeenkomen met de in de regelgeving opgenomen rendementen. Dit gold echter niet voor combiwassers. Uit de onderzoeken bleek dat het overall gemiddelde geurverwijderingspercentage van de combi-wassers met 40% slechts de helft van het verwachte gemiddelde Rgv-reductieniveau (81%) bedroeg. Het rapport concludeert dat het niet voldoende duidelijk is waarom combiwassers minder geur verwijderden dan het Rgv-reductieniveau. Gebrekkig onderhoud van de wassers wordt als een van de mogelijke oorzaken genoemd.

Ten gevolge van deze onderzoeken is besloten de geurreductiepercentages van combiwassers in de Rgv aan te passen. Op 20 juli 2018 is een wijziging van de Regeling geurhinder veehouderij in werking getreden.¹⁶ Met deze wijziging zijn de geuremissiefactoren van alle gecombineerde luchtwassystemen verhoogd. De geurreductiepercentages van combiwassers zijn hiermee zo veel mogelijk gelijkgesteld aan die van enkelvoudige luchtwassers. Hierdoor zijn de reductiepercentages voor de verschillende systemen met maar liefst minimaal 30% en maximaal 50% per systeem verlaagd ten opzichte van de eerdere geurreductiepercentages. Ter illustratie: aan de hand van een concreet luchtwassysteem, te weten BWL 2009.12, betekent dit bijvoorbeeld dat er voor de wijziging van de Rgv van uit moest worden gegaan dat dit systeem 85% van de geur wegnam en dat er na de wijziging van de Rgv van uit moet worden gegaan dat dit systeem nog slechts 45% van de geur wegneemt. Dit heeft aldus geleid tot fors hogere geuremissiefactoren.

Eind 2018 is gestart met een vervolgonderzoek aan combi-luchtwassers. Doel van dit onderzoek is het verbeteren van het rendement van deze luchtwassers. In het kader van dit onderzoek zijn twee praktijklocaties in Duitsland bemeaten. De gemeten geurrendementen zijn vergelijkbaar met de rendementen van de Nederlandse luchtwassers op basis waarvan de Rgv in juli 2018 is aangepast.¹⁷

Meer recent heeft Wageningen Livestock Research op een aantal bedrijfslocaties onderzoek gedaan naar verbetering van ammoniak- en geurverwijderingsrendementen

15 R.W. Melse e.a., *Evaluatie geurverwijdering door luchtwassystemen bij stallen. Deel 1: Oriënterend onderzoek naar werking gecombineerde luchtwassers en verschillen tussen geurlaboratoria*, Wageningen University & Research, 2018; R.W. Melse e.a., *Evaluatie geurverwijdering door luchtwassystemen bij stallen. Deel 2: Steekproefrendement luchtwassers in de praktijk*, Wageningen University & Research, 2018.

16 Regeling van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat, van 17 juli 2018, nr. IENW/BSK-2018/147628, tot wijziging van de Regeling ammoniak en veehouderij en de Regeling geurhinder en veehouderij (wijzigingen rendement geur voor bepaalde luchtwassystemen en periodieke actualisatie emissiefactoren voor ammoniak en geur), *Stcrt.* 2018, 39679.

17 R.W. Melse e.a., *Metingen aan twee biologische combi-luchtwassers door twee geurlaboratoria (nr. 1172)*, Wageningen Livestock Research, 2019.

bij combi-luchtwassers. Hierbij is eerst op basis van de bestaande situatie vastgesteld welke mogelijke technische verbeteringen bij deze luchtwassers konden worden toegepast. Deze verbeteringen zijn vervolgens doorgevoerd waarna het effect van deze aanpassing op de rendementen werd gemeten. De technische maatregelen waren vooral effectief voor het verbeteren van het ammoniakrendement. De verkregen informatie uit dit onderzoek kan ingezet worden voor verbeteringen van de rendementen van huidige combi-luchtwassers op praktijkbedrijven.¹⁸

4 Oplossingsrichting?

Kern van het hiervoor geschetste probleem is dat vergunningaanvragen van veehouders voor de oprichting of uitbreiding van stallen met combi-luchtwassers zijn getoetst en verleend op basis van geuremissiefactoren die achteraf volgens wetenschappelijk onderzoek niet corresponderen met de prestaties die deze luchtwassers in de praktijk (kunnen) halen. De geurbelasting op geurgevoelige objecten kan in de praktijk dan ook aanzienlijk hoger zijn dan de bij de verlening van de vergunning berekende geurbelasting. Indien de geurbelasting aan de hand van de per 20 juli 2018 verhoogde geuremissiefactoren opnieuw wordt berekend, dan valt die geurbelasting dus hoger uit en zal in veel gevallen de geldende geurnorm worden overschreden. Zolang een veehouder zich houdt aan de regels die een goede werking van het huisvestingssysteem moeten waarborgen, kan het bevoegd gezag bij overschrijding van de geurnorm, zoals hiervoor gesteld, niet handhavend optreden.¹⁹

Ook heeft het bevoegd gezag in deze gevallen vanwege de bestaande rechten van de veehouderijen weinig mogelijkheden om de omgevingsvergunning voor de activiteit milieu vanwege overschrijding van de toepasselijke geurnorm in te trekken, dan wel deze te wijzigen.²⁰ Nu de combi-luchtwassers nog steeds als best beschikbare technieken worden aangemerkt, bestaat geen grond om de omgevingsvergunning over de band van het niet toepassen van ten minste de BBT te wijzigen, dan wel in te trekken.²¹ Ook zal naar mijn mening niet snel de bevoegdheid bestaan om de omgevingsvergunning vanwege ontoelaatbaar nadelige gevolgen voor het milieu in te trekken, nu de Wgv het op zichzelf aan de gemeenteraad toestaat om in afwijking van de standaard geurnorm van 14,0 odour units per kubieke meter lucht in concentratiegebied buiten de bebouwde kom een maximale geurnorm van 35 odour units per kubieke meter lucht van toepassing te verklaren.²² Ik zou gelet daarop menen dat zolang de met de nieuwe geuremissiefactoren herberekende geurbelasting onder

18 E. Maasdam e.a., *Onderzoek naar verbeterpunten voor combi-luchtwassers in de praktijk, Rapport 1337*, Wageningen Livestock Research, 2021.

19 P.J. Biesheuvel e.a., *Adviesrapport Geur bekennen, combi-luchtwassers, varkenshouderijen en geurhinder*, Overlegorgaan fysieke leefomgeving, 2019, p. 32.

20 P.J. Biesheuvel e.a., *Adviesrapport Geur bekennen, combi-luchtwassers, varkenshouderijen en geurhinder*, Overlegorgaan fysieke leefomgeving, 2019, p. 33-34.

21 Ex art. 2.31 lid 1 onder b Wabo of art. 2.33 lid 1 onder b Wabo.

22 Ex art. 6 lid 1 onder b Wgv.

de 35 odour units per kubieke meter lucht blijft, er niet snel sprake zal kunnen zijn van ontoelaatbare gevolgen voor het milieu. De wetgever heeft deze geurbelasting in beginsel immers aanvaardbaar geacht. Het wijzigen van de voorschriften van de omgevingsvergunning in het belang van de bescherming van het milieu is slechts tot beperkte hoogte mogelijk, nu hierbij de grondslag van de aanvraag niet mag worden verlaten.²³ Daarmee is het in de praktijk niet mogelijk om over deze band een ander huisvestingssysteem voor te schrijven.

Alleen bij nieuwe vergunningaanvragen zal worden gerekend met de huidige geuremissiefactoren die per 20 juli 2018 zijn verhoogd. Toepassing van deze hogere geuremissiefactoren zal veelal tot gevolg hebben dat er sprake is van een overschrijding van de geurnormen, zodat een vergunning uitsluitend kan worden verleend met de 50/50-regel.²⁴ Met toepassing van deze regel kan een veehouder in een overbelaste situatie, waarin de geurbelasting hoger is dan de toepasselijke geurnorm, toch een vergunning krijgen voor uitbreiding van de dierbezetting. De 50/50-regel kan worden toegepast als een veehouder extra maatregelen neemt om de geurbelasting te beperken. De veehouder mag dan 50 procent van het effect van de extra maatregelen inzetten om meer vee te houden. De andere 50 procent komt ten goede aan de vermindering van de geurbelasting. Onder aan de streep blijft in dat geval echter sprake van een overbelaste situatie.²⁵

Gelet op het voorgaande biedt het huidige wettelijke instrumentarium geen adequate oplossing voor de hiervoor geschetste problematiek. De Omgevingswet lijkt hier in dat opzicht enige verbetering in te brengen, nu de geurregels voor het houden van landbouwhuisdieren in dierenverblijven worden verplaatst naar het omgevingsplan. In het omgevingsplan dienen geurnormen te worden opgenomen waaraan de veehouder zal moeten voldoen.²⁶ Dit betreffen rechtstreeks werkende regels, die in beginsel handhaafbaar zijn en waaraan dus niet, zoals onder huidig recht, enkel wordt getoetst bij het beoordelen van een aanvraag om omgevingsvergunning. Hoewel sprake is van rechtstreeks werkende regels, schrijft de wetgever echter wel expliciet voor dat bij de toetsing aan deze geurnormen gebruik moet worden gemaakt van vooraf van Rijkswege vastgestelde geuremissiefactoren voor de verschillende huisvestingssystemen en dat tevens gebruik moet worden gemaakt van het verspreidingsmodel 'V-Stacks vergunning'.²⁷ In die zin biedt de Omgevingswet aldus geen directe oplossing voor het probleem van geuremissiefactoren die achteraf volgens wetenschappelijk onderzoek niet corresponderen met de prestaties die deze luchtwassers in de praktijk (kunnen) halen. De wetgever dient in dat geval de geuremissiefactoren nog steeds te

23 Ex art. 2.31 lid 2 onder b Wabo.

24 Ex art. 3 lid 4 Wgv.

25 P.J. Biesheuvel e.a., *Adviesrapport Geur beknennen, combi-luchtwassers, varkenshousderijen en geurhinder*, Overlegorgaan fysieke leefomgeving, 2019, p. 14.

26 Zie par. 5.1.4.6.3 'Geur door het houden van landbouwhuisdieren in een dierenverblijf' van het Bkl.

27 Zie art. 5.109 lid 4 Bkl jo. art. 6.14 Omgevingsregeling.

wijzigen alvorens deze wijziging effect kan sorteren in het handhavings- en tevens vergunningenspoor.²⁸

Gelet hierop is het naar mijn mening de vraag of het niet beter zou zijn om gelet op de technische onzekerheid omtrent de werking van combiwassers in de praktijk (zowel in het algemeen als in een individueel geval) handhaafbare doelvoorschriften (emissiegrenswaarden) aan de omgevingsvergunning te verbinden. In deze voorschriften zou bijvoorbeeld een maximale geuremissievracht, dan wel een minimaal te behalen reductiepercentage (verwijderingsrendement) kunnen worden vastgelegd.²⁹ In combinatie met een controlevoorschrift, een voortdurende meetverplichting, kan op deze wijze adequaat toezicht worden gehouden op een inrichting. Hierbij is het de verantwoordelijkheid van de veehouder om aan deze emissiegrenswaarden te voldoen. Het huidige en ook toekomstige stelsel waarin bij verlening van een omgevingsvergunning middels berekende geuremissiefactoren aan een geurnorm (een grenswaarde voor de geurimmissie op geurgevoelige objecten) wordt getoetst zonder daarbij het resultaat van deze toetsing middels doelvoorschriften (gericht op de emissie of immissie) in de omgevingsvergunning te borgen, schiet hierin naar mijn mening tekort.³⁰ Er wordt gelet op het voorgaande een te groot vertrouwen in de techniek gesteld zonder dat de werking van de techniek in het concrete geval ook geborgd is. In dat geval zijn doelvoorschriften naar mijn mening aangewezen. Deze praktijk is overigens ook gangbaar in vergunningverlening voor de industriële sector.

5 Conclusie

Emissiereducerende technieken hebben in beginsel veel potentie in de verbetering van onze milieukwaliteit. Hierbij is het echter wel zaak om de rendementen van deze technieken te blijven monitoren en concrete en handhaafbare geuremissiegrenswaarden te verbinden aan een omgevingsvergunning. Alleen zo kan duurzaam worden geborgd dat veehouderijen in de praktijk niet meer geurhinder veroorzaken dan waarvan bij de vergunningverlening op papier van is uitgegaan.

28 Via de band van art. 8.9 lid 3 Bkl.

29 Het opleggen van een immissiegrenswaarde is praktisch welhaast niet uitvoerbaar, nu een geurimmissie anders dan een geuremissie technisch bijna niet kan worden vastgesteld.

30 P.J. Biesheuvel e.a., *Adviesrapport Geur bekennen, combi-luchtwassers, varkenshouderijen en geurhinder*, Overlegorgaan fysieke leefomgeving, 2019, p. 40-41.